

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กะหล่ำปลี นับเป็นพืชผักที่สำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่งของประเทศไทย กล่าวคือ นอกจากจะผลิตเพียงพอเพื่อการบริโภคภายในประเทศแล้ว ยังสามารถส่งกะหล่ำปลีร่วมกับผักสดอื่น ๆ ไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศอีกด้วย สถิติการส่งออกของกรมศุลกากร ได้จำแนกชนิดของผักสดส่งออกไว้ 4 ชนิดคือ ชนิดที่หนึ่งได้แก่ มะเขือเทศสดหรือแช่เย็น ชนิดที่สองได้แก่ มันฝรั่งสด ชนิดที่สามได้แก่ เห็ดสดหรือแช่เย็น และชนิดที่สี่ได้แก่ หน่อไม้สดหรือแช่เย็น นอกนั้นได้จัดรวมเป็นกลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งได้แก่ หอมหัวใหญ่ กระเทียม ต้นกระเทียมและพืชผักจำพวกเดียวกัน กลุ่มที่สองได้แก่ ผักสดอื่น ๆ หรือผักสดแช่เย็น สถิติการส่งออกของกะหล่ำปลีจึงรวมอยู่กับผักสดกลุ่มที่สอง ซึ่งชนิดของผักสดในกลุ่มนี้ได้แก่ กะหล่ำปลี คะน้า ผักกาดหอม ถั่วฝักยาว ผักบุ้งจีน ผักยี่หุบ ขึ้นฉ่าย ตะไคร้ ถั่วแขก ถั่วฝักยาว ข้าวโพด เป็นต้น มูลค่าการส่งออกของกะหล่ำปลีและผักสดอื่น ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีคือ จากจำนวน 67 ล้านบาท ในปี 2524 มาเป็นจำนวน 100.4 ล้านบาทในปี 2525 และเพิ่มเป็นจำนวน 163.2 ล้านบาทในปี 2526 ประเทศผู้นำเข้ากะหล่ำปลีและผักสดอื่น ๆ ที่สำคัญคือ ฮองกง มาเลเซีย สิงคโปร์และญี่ปุ่น¹

คุณค่าทางโภชนาการของกะหล่ำปลีจำนวน 100 กรัม ประกอบด้วยน้ำ 92% พลังงาน 24 แคลลอรี่ โปรตีน 1.3 กรัม คาร์โบไฮเดรต 5.4 กรัม แคลเซียม 49 มิลลิกรัม ฟอสฟอรัส 29 มิลลิกรัม เหล็ก 0.4 มิลลิกรัม ไวตามินเอ 130 I.U. Thiamine (B1) 0.05 มิลลิกรัม Riboflavin (B2) 0.05 มิลลิกรัม ไวตามินซี 47 มิลลิกรัม โซเดียม 20 มิลลิกรัม โปแตสเซียม 233 มิลลิกรัม Niacine 0.3 มิลลิกรัม และไขมัน 0.2 กรัม² จากข้อมูลดังกล่าวจะ

¹ เอกสารเผยแพร่ กองวิจัยสินค้าและตลาด กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

² Adapted from B.K.Watt and A.L.Merrill, Composition of Foods-Raw, Processed, Prepared, USDA Agricultural Handbook 8(1963)

เห็นได้ว่ากะหล่ำปลีเพียง 100 กรัมเท่านั้นสามารถให้สารอาหารหลายชนิดและให้วิตามินจำนวนมาก ซึ่งได้รับความนิยมบริโภคอย่างกว้างขวางทั้งเป็นผักสด เช่น เป็นผักลั้ม และผักแกลั้มอาหารไทยรสจัดหลายประเภท นอกจากนั้นยังใช้ประกอบอาหารหลายชนิด เช่น แกงจืด แกงลั้ม ผัดผัก ส่วนในด้านอุตสาหกรรมแปรรูปก็ใช้ทำผักแห้ง (dehydrate)¹ และกะหล่ำตอง² (sauerkraut)

ปัจจุบันการส่งกะหล่ำปลีไปจำหน่ายต่างประเทศมักประสบปัญหาที่เป็นอุปสรรค ทำให้การส่งออกไม่ขยายตัวมากเท่าที่ควร เช่น ปริมาณกะหล่ำปลีที่ผลิตได้ในแต่ละปีไม่แน่นอน ซึ่งทำให้ยากแก่การทำสัญญาซื้อขายและเสียลูกค้าได้ง่าย อีกทั้งสารพิษตกค้าง นับเป็นปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับคุณภาพของกะหล่ำปลี อาจไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศในอนาคต เนื่องจากมีการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืชมากเกินไปเกินความจำเป็น จนเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้คาดว่าถ้าได้มีการส่งเสริมการปลูกกะหล่ำปลีอย่างถูกหลักวิชาการ เกษตรกรมีการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและเหมาะสม รู้จักการทิ้งช่วงระยะเวลาก่อนการเก็บเกี่ยว ปัญหาสารพิษตกค้างก็จะลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไป การปฏิบัติดังกล่าวจะทำให้ต้นทุนการปลูกพืชนี้ลดลงกว่าเดิม ซึ่งก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น การลงทุนปลูกกะหล่ำปลีจะขยายมากขึ้น เกษตรกรสามารถยึดการปลูกกะหล่ำปลีเป็นอาชีพที่มั่นคงได้ ในอนาคตกะหล่ำปลีจะเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปลูกกะหล่ำปลี
2. ศึกษาถึงต้นทุนและรายได้ของการปลูกกะหล่ำปลีในจังหวัดเชียงใหม่
3. ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อต้นทุน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาต้นทุนและรายได้ของการปลูกกะหล่ำปลี เป็นการศึกษาข้อมูลตั้งแต่เกษตรกรเริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิตและนำออกจำหน่าย ซึ่งได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้คือ

¹ นำกะหล่ำปลีไปอบแห้ง

² หั่นกะหล่ำปลีเป็นฝอย จึงนำไปตากให้เหี่ยวแล้วโรยด้วยเกลือ หมักไว้จะมีรสเปรี้ยว

ตารางที่ 1 เนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิตของกะหล่ำปลีในจังหวัดเชียงใหม่ ปีการเพาะปลูก 2526/2527

ชื่ออำเภอ	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย (ไร่)				รวมทั้งหมด (ไร่)	เนื้อที่ เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต เฉลี่ยต่อไร่ (กก.)
		แห้งแล้ง	น้ำท่วม	ศัตรูพืช	อื่น ๆ			
ฝาง	834	-	-	-	-	-	834	2,340
สันทราย	341	-	105	-	-	105	236	2,000
จอมทอง	1,306	-	-	-	-	-	1,306	1,500
แม่อาบ	421	-	-	11	-	11	410	2,500
ฮอด	870	-	-	110	-	110	760	-
หางดง	218	-	-	-	-	-	218	2,000
แม่แตง	135	-	-	-	-	-	135	1,500
แม่ริม	599	-	75	-	-	75	524	300
อมก๋อย	55	-	-	-	-	-	55	-
แม่แจ่ม	2	-	-	-	-	-	2	-
ดอยสะเก็ด	11	-	-	-	-	-	11	1,000
สันกำแพง	260	-	-	-	-	-	260	3,000
สะเมิง	247	-	-	-	-	-	247	2,100
พร้าว	300	-	-	-	-	-	300	1,000
เมือง	25	-	-	-	-	-	25	2,250
เชียงดาว	941	-	-	-	-	-	941	1,400
สันป่าตอง	66	-	-	-	-	-	66	2,000
ดอยเต่า	15	-	-	-	-	-	15	2,200
สารภี	120	-	-	-	-	-	120	200
รวม	6,766	-	180	121	-	301	6,465	1,706
ผลผลิตรวม								11,029,290 กก.
ราคาต่อหน่วย								1.50 บาท/กก.
มูลค่าอย่างต่ำ								ประมาณ 16,543,935 บาท

1. พันธุ์กะหล่ำปลีที่จะทำการสำรวจนี้ หมายถึง เฉพาะพันธุ์กะหล่ำปลีธรรมดา (Common Cabbage) ลักษณะหัวกลมแบนราบ และเป็นพันธุ์เบา¹
2. การศึกษาคำกัดเฉพาะการปลูกกะหล่ำปลีในฤดูกาล ซึ่งปลูกช่วง เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคมของปีถัดไป ระยะเวลาที่ออกสำรวจตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2527 ถึง 30 เมษายน 2528
3. ขอบเขตพื้นที่ทำการวิจัยได้กำหนดเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ โดยสำรวจในอำเภอ เชียงดาว ฝาง ลอมทอง แม่ริมและสารภี โดยพิจารณาจากสถิติเนื้อที่เพาะปลูกและผลผลิตของ กะหล่ำปลีในจังหวัดเชียงใหม่ ปีการเพาะปลูก 2526/2527 ตามตารางที่ 1 ในหน้า 3 และจาก การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรของจังหวัดเชียงใหม่เป็นแนวทางในการเลือก 5 อำเภอดังกล่าว เป็นตัวแทนของประชากร
4. แต่ละตัวอย่างใน 5 อำเภอตามข้อ 3 จะเป็นส่วนขนาดกลางที่มีเนื้อที่ปลูกกะหล่ำปลี ระหว่าง 1-5 ไร่ โดยที่ส่วนขนาดเล็กจะมีเนื้อที่ปลูกระหว่าง 1-3 งาน และส่วนขนาดใหญ่จะมี เนื้อที่ปลูกเกินกว่า 5 ไร่ขึ้นไป การเลือกส่วนขนาดกลางเป็นตัวอย่างมีเหตุผลดังนี้ :-
 1. การปลูกกะหล่ำปลี นับเป็นงานที่ละเอียดอ่อนและมีความประณีตตั้งแต่การ เตรียมดิน จนกระทั่งการดูแลรักษา ซึ่งต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมากเพื่อดูแลผักนี้อย่างใกล้ชิด จึงจะได้ผลผลิตสูง เกษตรกรส่วนมากในเชียงใหม่จึงนิยมปลูกกะหล่ำปลีระหว่าง 1-5 ไร่ เนื่องจากแต่ละครอบครัวที่ปลูกกะหล่ำปลีมีสมาชิกจำนวนจำกัดที่จะดูแลรักษา ส่วนผักประกอบกับค่าแรงงาน สูง สมาชิกในครอบครัวจึงช่วยกันเพื่อเป็นการลดการจ้างงานจากภายนอกอีกด้วย
 2. การคาดคะเนราคา เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญซึ่งเกษตรกรจะใช้พิจารณา เนื้อที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกกะหล่ำปลี ในปีการเพาะปลูก 2526/2527 เกษตรกรในเชียงใหม่ คาดว่าราคาขายของกะหล่ำปลีจะมีแนวโน้มลดลง ดังนั้นในปีการเพาะปลูกนี้เกษตรกรจึงปลูกผักนี้ ไม่เกิน 5 ไร่ เพราะถ้าขายกะหล่ำปลีขาดทุน ก็เป็นเพียงจำนวนไม่มากนัก
 3. การปลูกกะหล่ำปลีของเกษตรกรส่วนมากในเชียงใหม่ ถือเป็นการปลูกพืช เสริมชนิดหนึ่งหลังฤดูกาลปลูกพืชหลักคือข้าว เกษตรกรจึงนิยมปลูกผักนี้ไม่เกิน 5 ไร่ เพราะถ้าขาย กะหล่ำปลีขาดทุนก็เป็นจำนวนไม่มากนัก ซึ่งยังมีผลกำไรจากพืชหลักหรือพืชเสริมชนิดอื่น ๆ มาชดเชย ผลขาดทุนนั้นได้

¹ เป็นพันธุ์ที่มีอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 50-60 วัน หลังย้ายปลูก

5. การวิจัยมุ่งที่จะสำรวจเกษตรกรที่ปลูกกะหล่ำปลี เพื่อจำหน่ายในเขตที่ทำการสำรวจเท่านั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและรายได้ ตลอดจนวิธีการตลาด ข้อมูลต่าง ๆ จะนำมาสรุปปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขและปรับปรุง

วิธีการศึกษา

1. รวบรวมและศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยรวบรวมจากแหล่งต่อไปนี้

1.1 จากการสังเกตการณ์สภาพทั่วไปของเกษตรกรที่ปลูกกะหล่ำปลี

1.2 จากการสัมภาษณ์เกษตรกร โดยอาศัยแบบสอบถามที่แสดงไว้ในภาคผนวก เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ การเลือกตัวอย่างสวนกะหล่ำปลี จำนวน 60 สวน จากประชากรทั้งหมดจำนวน 720 สวน ที่โดยใช้วิธี Stratified random sampling ซึ่งเป็นวิธีที่จัดแบ่งประชากรออกเป็นพวก ๆ และตัวอย่างที่อยู่ในพวกเดียวกัน จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือไม่ค่อยแตกต่างกันมาก ในการวิจัยครั้งนี้ได้จัดแบ่งประชากรออกเป็น 3 พวก ได้แก่ เขตตอนเหนือของเชียงใหม่ จะเลือกอำเภอเชียงดาว 10 สวน และฝาง 20 สวน เขตตอนใต้ของเชียงใหม่ จะเลือกอำเภอจอมทอง 10 สวน และเขตตอนกลางของเชียงใหม่จะเลือกอำเภอแม่ริม 10 สวน และสารภี 10 สวน ซึ่งแต่ละพวกหรือเขตนั้น จะมีความแตกต่างกันทั้งพื้นที่เพาะปลูก ดินฟ้าอากาศ และปัจจัยอื่น ๆ เช่น การดูแลรักษา เป็นต้น

1.3 จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรของอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่

2. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยค้นคว้าและศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และรายงานที่เกี่ยวกับการปลูกกะหล่ำปลีโดยตรง ตลอดจนหนังสือและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องของกรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบต้นทุนและรายได้ของเกษตรกรในการปลูกกะหล่ำปลี ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อต้นทุน

2. เพื่อให้ผู้ที่สนใจ หรือผู้ที่ต้องการลงทุนปลูกกะหล่ำปลีใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาความเหมาะสมในการลงทุน

3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องใช้ในการพิจารณาวางนโยบายส่งเสริมการปลูกกะหล่ำปลีให้เป็นอาชีพแก่เกษตรกรอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

4. เพื่อเป็นเอกสารทางวิชาการที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย